

Naczelne Dowództwo W.P.

/Sztab Generalny/

B.W. Nr.30668/II

Warszawa dn.29.VII.20 r.

51667₅

Do

Adjutantury Generalnej

Przesyła się do wiadomości art. Manchester Guardian o propagandzie sowieckiej za pomocą pociągów specjalnych.

w.z. Szefa Oddziału II

/-/ Matuszewski

za zgodność:

podpułkownik

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. Dz. 51667₅ dnia 22/7 1920 r.

załacz. Wydział

A 30668/10

ORGANIZACJA PROPAGANDY W ROSJI

Korespondent "Manchester Guardian" donosi dziennikowi swemu o pociągach rosyjskich wysyłanych w celu szerzenia propagandy i niesienia idei bolszewizmu aż do najbardziej oddalonych prowincji państwa.

Gdy w październiku roku zeszłego, przeszedłem przez front rosyjski widziałem w każdej chacie wiejskiej i w małym miasteczku, w którym wsiadłem na pociąg do Moskwy, jako też i na stacjach całej linii afisze propagandowe w sprawie wojny. Były tam afisze przedstawiające Denikina, stojącego na sztywnych nogach nad kopalnią węgla w Rosji, podczas gdy fabryki węglowe stały nieczynne, co miało być dowodem najlepszym, że dla otrzymania węgla trzeba pobić Denikina. Na innych afiszach przedstawiono w jaki sposób biali traktują włościan. Widziałem afisze zwalczające dezercję przedstawiające wojnę Rosji z innymi krajami świata. Napotykałem również afisze nawołujące do zasiewu roli i także, które w najprostszyc obrazach przedstawiały wypróbowane udoskonalenia.

Miałem sposobność oglądania dwóch pociągów służących do celów propagandy, które miały na celu utrzymywanie kontaktu frontu z oddalonymi powiatami. Pod względem propagandy, Rosja podzielona jest na 5 okręgów, każdy okręg posiada własny pociąg, który służy do specjalnych potrzeb politycznych. Pociąg ten posiada własnych ludzi. Dotychczas istnieje 5 pociągów nazywających się: "Lenin", "Swierdłow", "Rewolucja październikowa", "Czerwony Wschód", znajdujący się obecnie w Turkiestanie, "Kozak", "Czerwony" stojący na bocznej linii na dworcu w Kiersku, gotowy do odjazdu do Restowa i dzielnicy dońskiej. Wraz z tym pociągiem stoi pociąg "Lenin", który powrócił by uzupełnić swe urządzenia i

Przemalować w *Sony*

Burow, organizator tych pociągów, eszowiek uduchowiony, wzrostu małego, w skórzanej kurtce ~~oprowadzał~~ oprowadzał wraz z Radkiem towarzystwo cudzoziemców, składające się ze szweda, norwega, dwóch Czechów, Niemca i mnie. Burow miał nadzieję, że "Lenin" zachęci do oglądania pociągów i że zostanie potem oglądany na płótnie kinematograficznym.

Na ścianach pociągu widnieją wielkie obrazy. Jeden np. jest podzielony ~~przez~~ na 2 części. Po lewej stronie przedstawieni są robotnicy i włączenie Rep. sowieckiej, na drugiej zaś "Niebo białych". Na tym ostatnim obrazie widzi się oficera bijącego w twarz żołnierza, jak za dawnych czasów rosyjskich lub jak to się działo w jednej z ostatnich kontr-rewolucyjnych aracji. Inny wagon ilustruje metody stosowane przez rząd carski, kiedy to w monopolach państwowych sprzedawano wódkę dla ludzi, a potem skoro ludzie są już pijani, wówczas żandarmi tłuką ich. W innym wagonie znajduje się piękny obraz Stienki Razina w łódce, wiosłującego po rzece. Pod spodem widnieje napis "Krzywdzą tylko bogatych, z biednymi dzielą wszystko". Z jednej strony biega do niego biedny lud, z drugiej zaś ostrzeliwiają ~~go~~ bogacze z okolic pałaców. "Kozak czerwony" składa się z 10 wagonów i każdy po obydwu stronach jest zawieszony obrazami. Wewnętrzne urządzenie pociągów jest oczywistym dowodem, że Rosjanie zdolni są do organizacji, jeżeli chcą w nią włożyć swój rozum. Przeszliśmy wszystkie wagony. W jednym wagonie nie ściągają cały aparat iskrowy, który jest bardzo bogato zaopatrzony. Inny wagon zawiera drukarnię gazet, która wydaje dziennie 15.000 egzemplarzy, tak ~~że~~ że okręgi obsługiwane przez pociąg otrzymują różne wiadomości jednocześnie z Moskwą, przedtem nim "Kwestja" i "Prawda" dojdą do nich. W innym jeszcze wagonie mieści się kinematograf, w którym jest 150 miejsc. Wewnątrz wagonów ~~jak~~ dają przedstawienia wyłącznie dla dzieci, które przychodzą w dzień, lub w locie, gdy wieczory są za jasne i nie można dawać przedstawienia kinematograficznego na powietrzu. Zwykle zaś wieczorami rozciągają płótno ^{obrazyna} po ~~o~~ b dnej stronie kolei, i wówczas rzuca się to płótno, tak że

setki osób mogą ~~ty~~ oglądać. Burew urządził dla nas parę seansów kinematograficznych, pomiędzy innymi oglądaliśmy zgromadzenie dzieci w Petersburgu i wielką demonstrację na cześć zjazdu 3 międzynarodówki, który się odbył w roku ubiegłym w Petersburgu. W jednym wagonie mieści się stacja elektryczna, która oświetla wagony i pędzi maszynę drukarską. Istnieje również księgarnia w której podczas gdy kupujący wybierają książki, gramofon przygrywa pieśni rewolucyjne, lub powtarza mowę Trockiego i Lenina. Inne wagony są obrócone na mieszkanie dla personelu rezelegowanego podług rodzaju pracy (politycznej, wojskowej i naukowej). Pociąg ten nie służy wyłącznie dla agitacji. Mieści się w nim sztab osób, udzielających rady miejscowym kierownikom, rzeczy krzyżakami niezrozumiałe tłumaczą i w ten sposób ruch ideje centrum przenieszone są szybko do odległych miejscowości Republiki. Sztab ten pracuje również w odwrotnym kierunku informuje Moskwę co do poglądów odległej prowincji. W tym celu umieszcza się skrzynkę do listów na wagonie z napisem: "Dla skarg i zażaleń wszelkiego rodzaju". Każdy ktoby się źle czuł traktowanym - kto jest niezadowolonym lub chciałby uczynić jakąś propozycję, może w ten sposób porozumieć się z centrum.

Gdy pociąg znajduje się w drodze, zawiadamiają telegraficznie o dniu jego przybycia, by sowiety lokalne mogły w całej pełni skorzystać z jego urządzeń i by mogły przygotować się do tego.

Zadziwiający pociąg ilustrowany przybywa, zaczyna rozdawać swe gazety, sprzedaje książki (jak opowiadano mi, każda księgarnia jest obłożona) rozsyła w ośrobie 40 km. po obydwu stronach linii kolejowej książki i afisze przy pomocy przywiezionych motocykli - i bawi i poucza ludność swem kino.

Wątpię, by mogła istnieć jakaś lepiej prowadzona propaganda. Jeżeli zapytać się, czy Rosja będzie w stanie

po zorganizowaniu obrony wojskowej rozwiązać również pomysłnie problem sbrz odbudowy gospodarczej, wówczas istnienie takich urzędzeń i ośrodków propagandy nabiera dużego znaczenia. Dotychczas pociągi te były dla Sowieców środkami propagandy przeciwko "białym" i ich zagranicznych protektorów - lecz teraz gdy wojna domowa została zakończona, dwa pociągi przemalowane zostały w innym celu. Pomimo że inwazja polska odsiaga raz jeszcze ogólną uwagę od problemów gospodarczych i jest powodem tego, że najlepsze siły niszczonego kraju, muszą być zużytkowane dla celów wojennych, ma się jednak nadzieję, że w blizkiej przyszłości wszystkie 5 pociągów propagować będą nie walkę, lecz pracę - by móc uwolnić Rosję od kryzysu gospodarszego, który już zaznaczył się w r. 1915. Od tego czasu aż do dnia dzisiejszego, Rosja nie miała nigdy spokoju, który jest pierwszym warunkiem uzdrowienia.